

Брюксел, 13 ноември 2025 г.
(OR. en)

15410/25
ADD 2

CULT 128	EMPL 514
AUDIO 111	GENDER 200
CULT HERIT 25	DIGIT 240
EDUC 445	TOUR 23
JEUN 236	MI 907
COMPET 1161	ENV 1222
SAN 743	PROCIV 148
DISINFO 100	RECH 501
RELEX 1475	NDICI 10
FREMP 333	FIN 1352
AG 181	

ПРИДРУЖИТЕЛНО ПИСМО

От: Генералния секретар на Европейската комисия, подписано от
г-жа Martine DEPREZ, директор

Дата на получаване: 13 ноември 2025 г.

До: Г-жа Thérèse BLANCHET, генерален секретар на Съвета на
Европейския съюз

№ док. Ком.: COM(2025) 786 final

Относно: Проект на Съвместна декларация
„Европа за културата - култура за Европа“

Приложено се изпраща на делегациите документ COM(2025) 786 final.

Приложение: COM(2025) 786 final

Брюксел, 12.11.2025 г.
COM(2025) 786 final

Проект на Съвместна декларация
„Европа за културата - култура за Европа“

Проект на Съвместна декларация „Европа за културата — култура за Европа“

Преамбюл

като имат предвид, че:

А. Европа е континент, чиито изкуство, култура, творчество и богато културно наследство и история са неизмерими. Културното многообразие и динамичността на Европа, подхранвани от отличните постижения на нейните творци и специалисти, са в основата на ценностите и на идентичността на ЕС и допринасят за насърчаването на чувство за европейска принадлежност и на споделена европейска идентичност, а също и за укрепването на демокрацията.

Б. Културните и творческите сектори и индустрии са динамични икономически сектори. Те представляват стратегически ресурс за конкурентоспособността и сближаването на Европа, като способстват икономическия растеж и имат положителни ефекти в различни сектори и територии, създават висококвалифицирани работни места и подсилват творческото и иновативното предимство на Европа.

В. Чрез културата и културното наследство се подкрепят основните ценности, върху които се гради ЕС — зачитане на човешкото достойнство, свободата, демокрацията, равенството, правовата държава и зачитането на правата на човека (член 2 от ДЕС) — и те олицетворяват мотото „Единство в многообразието“. Основополагащата цел на ЕС в областта на културата е да се зачита и насърчава неговото богато културно и езиково многообразие; да се гарантира защитата и развитието на културното наследство на Европа; и да се насърчава сътрудничество между държавите членки (член 3 от ДЕС, член 167 от ДФЕС).

Г. Културата и културното наследство създават пространство, което позволява да се определи облика на желаните сценарии за бъдещето, и са от решаващо значение за европейския начин на живот. Те предоставят платформа за провеждане на обществен диалог, обединяват общностите, обогатяват живота, водят до сближаване на нашите общества и представляват важен вектор за външната дейност на ЕС. ЕС може да използва своите културни ценности, за да изгражда устойчивост, да насърчава мир и демокрация и да вдъхновява иновативни решения, с които се допринася за устойчивото развитие.

Д. Културата е стратегически ресурс за ЕС, за да се справи с днешните належащи проблеми, като геополитическото и геоикономическото напрежение, глобалното затопляне и влошаването на състоянието на околната среда, социалното и икономическото неравенство, бързите технологични промени, демографските промени и кризата, свързана с психичното здраве. Успоредно с това културните и творческите сектори и индустрии са изправени пред свои собствени предизвикателства, за които е необходима целенасочена подкрепа и решителни действия.

Е. В настоящата декларация е изложена дългосрочна визия за поставянето на културата на централно място по отношение на идентичността на Европа, като се подчертава значимостта на културата за отделните лица, общностите и ЕС и се укрепят културните права и принципи.

Ж. Като се признава подкрепящата роля на ЕС в областта на културата, в настоящата декларация се утвърждават споделените политически ангажименти и отговорности на Европейския парламент, Съвета на Европейския съюз и Европейската комисия — в рамките на съответните им компетенции в пълно съответствие с правото на Съюза — въз основа на ключовите направления, определени в Културния компас за Европа за 2025 г. на Комисията.

Съвместна декларация за „Европа за културата — култура за Европа“

0. Нашата цел е да насърчаваме и да разглеждаме културата както като ресурс по отношение на европейското единство, демокрация, върхови постижения и конкурентоспособност, така и като техен получател. Затова поемаме ангажимент:

- да укрепваме ролята на Европейския съюз като световна културна водеща сила и динамичен център на творчеството, в който всеки може свободно да твори и да участва в културата; роля, с която се отстояват културните права, създават се възможности за гражданите и специалистите в областта на творчеството;
- да гарантираме, че културата остава движеща сила за социално-икономическата и териториалната общност на Европа, като се признава присъщата, обществена, гражданска и икономическа стойност на културата, както и нейният преобразуващ потенциал;
- да насърчаваме мерки за овластяване, процъфтяване, осъществяване на иновации и конкуренция на световно равнище;
- да признаваме ролята на културата като обществено благо, с което се допринася за издръжливостта и устойчивия растеж на ЕС.

В съгласие с тези ангажименти и четирите ключови направления на Културния компас за Европа, заявяваме, че приемаме следните принципи за културните политики в Европа.

1. Свободата на творческото изразяване и свободата да се твори са в основата на културата и имат незаменима роля за насърчаването на демократични общества и за отстояването на европейските ценности.

Поемаме ангажимент:

- да защитаваме свободата на творческото изразяване и да зачитаме ценностите на ЕС като крайъгълен камък на демокрацията и основните права в рамките на Европейския съюз;
- да защитаваме творците и специалистите в областта на културата от цензура, сплашване и неоправдана намеса;
- да опазваме независимостта на културните институции.

2. Културното и езиковото многообразие са основните ценности, на които се опира ЕС. Поемаме ангажимент:

- да подкрепяме, ценим и опазваме богатото културно и езиково многообразие на Европейския съюз и културния му суверенитет.
- да популяризираме пълното разнообразие на културното съдържание, създавано в Европа, по-специално онлайн и с помощта на нови технологии, за да се гарантира видимостта и откриваемостта на това съдържание.

3. Достъпът до културни ценности е основен стълб на демократичните и приобщаващите общества. Поемаме ангажимент:

- да подобряваме приобщаващия достъп до културните блага и до културното наследство за всички, по-специално по-младите поколения, както и участието в тях, ползването им и предимствата, които предлагат;
- да обръщаме особено внимание на културните права на лицата с увреждания, маргинализираните групи и групите в неравностойно положение, както и на хората, живеещи в селски, отдалечени или райони без достатъчно обслужване —

включително райони, изложени на риск от обезлюдяване или такива, които са изправени пред социално-икономически предизвикателства;

- да укрепваме и подобряваме инфраструктурата в областта на културата в цяла Европа, като обръщаме внимание на справянето със социално-икономическите и териториалните различия.

4. Всеки има право на **честни, справедливи, здравословни и безопасни условия на труд**, включително творците и специалистите в областта на културата, които са в центъра на нашите културни и творчески сектори и индустрии. Поемаме ангажимент:

- да насърчаваме справедливо възнаграждение, подходяща социална закрила и достъп до средства за развиване на уменията за всички творци и специалисти в областта на културата, както и да подкрепяме техните права на колективно договаряне и да насърчаваме техните безопасност и здраве при работа, включително тяхното психично здраве;
- да насърчаваме равенство между половете в областта на културата и културното наследство и да защитаваме правата на творците и специалистите в областта на културата с увреждания.

5. **Младите хора** имат решаваща роля за определянето на бъдещето на Европа и нейния разнообразен културен пейзаж. Поемаме ангажимент:

- да насърчаваме представителството и участието на младите хора в структурите на управление в областта на културата, за да подкрепим техния глас в процесите на вземане на решения, които ги засягат;
- да подпомагаме младите хора и изгряващите творци, като признаваме техния принос за културата и наследството на Европа.

6. Полезното взаимодействие между **културата, изкуствата и образованието** са в основата на развитието и благоденствието на бъдещите общества. Поемаме ангажимент:

- да насърчаваме художествено образование за всички във формалното, неформалното и самостоятелното учене, включително обучението през целия живот;
- да подпомагаме подхода STEAM (наука, технологии, инженерни науки, изкуства и математика) и междудисциплинарните и трансдисциплинарните полезни взаимодействия между културата, изкуствата, науката и технологиите.

7. Участието в културния живот има доказано положително въздействие върху **здравето и благосъстоянието** на отделните лица и на общностите. Поемаме ангажимент:

- да насърчаваме, чрез нашите политики, положителните ефекти на културата и участието в културния живот върху здравето и благосъстоянието;
- да споделяме най-добри практики и иновативни подходи в различни сектори.

8. С използването, разработването и управлението на системи с **изкуствен интелект (ИИ)** следва да се развива човешкото творчество чрез справедлив, ориентиран към човека и основан на правата подход. При прилагането му следва: да се зачитат културните права, достъпността, приобщаването и културното многообразие; да се развива и насърчава откриваемостта на европейско, национално и местно съдържание; да се развива конкурентоспособността; да се противодейства на цифровото разделение; и да се насърчава електронното приобщаване. Поемаме ангажимент:

- да насърчаваме човешкото творчество и европейския културен и езиков технологичен суверенитет, както и да преодоляваме етичните рискове от предубеждения и културна хомогенизация;
- да защитаваме правата върху интелектуална собственост, като се справяме с въздействието на ИИ върху възнаграждението на творците и успоредно с това възприемаме иновациите;
- да наблюдаваме и смекчаваме въздействието на ИИ върху работните места, както и да подкрепяме културните и творческите сектори индустрии при адаптирането към технологичните промени и придобиването на цифрови умения;
- да насърчаваме употребата на ИИ като инструмент в подкрепа на специалистите в областта на културата и творчеството и да създаваме възможности културните и творческите сектори и индустрии да се възползват от възможностите, които тези технологии предлагат.

9. **Културното наследство** свързва нашето минало с нашето бъдеще. То е символ на единство в многообразието и крайъгълен камък на нашата идентичност, демокрация и устойчивост. Поемаме ангажимент:

- да защитаваме, съхраняваме и насърчаваме богатото природно и културно наследство на Европа — както материално, така и нематериално — като успоредно с това се възползваме от цифровите технологии за подпомагане на неговото опазването, достъпност и иновации;
- да подобряваме осведомеността, научните изследвания и изграждането на капацитет, както и използването и оперативната съвместимост на базите данни и цифровите технологии за противодействие на заплахата от незаконен трафик на културни ценности и други свързани престъпления, като успоредно с това укрепваме международното сътрудничество между всички съответните специалисти като тези в областта на наследството, правоприлагащите органи или митническите служители;
- да насърчаваме обмена между поколенията, за да се гарантира предаването на културното наследство и познания от по-възрастните към по-младите поколения.

10. С културата и културното наследство се подпомагат **регионалното и териториалното развитие, устойчивостта, социалното сближаване и вътрешната конвергенция** между регионите на Европа. Те също така трябва да бъдат защитени по време на кризи, включително от рискове като въздействието на изменението на климата. Поемаме ангажимент:

- да развиваме потенциала на културата и на културното наследство с полезни взаимодействия с други области с цел повишаване на привлекателността на всички територии и преодоляване на предизвикателствата на териториално равнище, включително за противодействие на демографския спад, особено в периферните, селските и районите с недостатъчно обслужване, включително в най-отдалечените региони на ЕС;
- да насърчаваме устойчив културен туризъм при зачитане на културното наследство, ландшафта и практиките на общностите, с които да се допринесе за регионалното и местното развитие;
- да укрепваме сътрудничеството за подготвеност при кризи и да интегрираме културата и културното наследство в планирането на сигурността и готовността

при кризи, управлението на кризи и рискове, възстановяването след кризи, обновлението и процесите за изграждане на мир.

11. Културата, включително културното наследство, има решаващо значение в **прехода към екологична устойчивост**, тъй като тя влияе на ценностите, поведението и практиките, които са в основата на екологично отговорно развитие. Поемаме ангажимент:

- да поставяме акцент върху значимостта на културата в рамките на отговора на политиката на екологичните предизвикателства, като насърчаваме архитектура, дизайн, опазване на наследството и управление на ландшафта, чиято цел е постигането на качество, иновации, приобщаване и върхови постижения, както и като насърчаваме навлизането на практически инструменти за екологизиране и създаване на възможности за дейците в областта на културата и наследството да ръководят и да променят наратива съвместно с общностите.

12. За осъществяването на амбициите, посочени в настоящата декларация, и за пълното оползотворяване на междусекторните въздействия на културата е необходимо да се насърчава културата във вътрешните и външните политики на ЕС, като се инвестира в културните и творческите индустрии и отрасли и се проследява напредъкът. Поемаме ангажимент:

- да подкрепяме **непрекъснато специално финансиране** за културните и творческите сектори и индустрии и да насърчаваме иновативни и алтернативни начини за финансиране на всички равнища на управление;
- да **включваме** културата в **подходящи стратегии, политики** и действия и в съответните инструменти за финансиране;
- да поддържаме **тесен диалог със съответните заинтересовани страни**;
- да насърчаваме настоящата декларация в отношенията **на ЕС с международни организации и държави партньори**, в рамките на съответните роли и правомощия на подписалите страни, и да обвързваме нашите партньорства с ценностите на реципрочността и дългосрочната ангажираност;
- да развиваме инициативи, насочени към подобряването на достъпността на надеждни и сравними данни относно културата, с които да се подкрепи развитието на основани на доказателства политики в областта на културата;
- да извършваме преглед на напредъка в обхванатите от настоящата декларация области.
